

Toespraak Minister van Defensie,
Ank Bijleveld-Schouten, ter gelegenheid van de uitreiking van dapperheidsonderscheidingen op het Binnenhof
te Den Haag, 4 juli 2019

Deel 1: opening ceremonie

Paradecommandant, wilt u het geheel op de plaats rust zetten.

[...]

Ridders der Militaire Willems-Orde,
Excellenties, vlag- en opperofficieren,
Aangetreden troepen,
Geachte decorandi,
Dames en heren,

A special word of welcome to the distinguished guests of our allies here today.
I am very pleased to have you with us on this memorable day.

Honoring those who stood side by side with your troops...
As brothers in arms.
I am grateful you share the gratitude and pride
for the courage of our men with me.
Thank you for being here today.
That means a lot.
Please allow me to continue in Dutch.

Wat maakt, ...dat je meer doet dan iemand van je mag verwachten?
Wat maakt, ...dat je meer geeft dan je ooit voor mogelijk hield?
Wat maakt, ...dat je het hogere belang voor dat van jezelf laat gaan?

Deze vragen fascineren ons mensen al eeuwenlang.
Wetenschappers hebben geprobeerd om menselijke moed te onderzoeken, definiëren, ...met woorden te vangen.
Maar ergens blijft het ongrijpbaar.

Wij Nederlanders houden eigenlijk niet zo van het karakteriseren van moed.
Of het verheerlijken daarvan.
Wij doen het liefst 'gewoon normaal'.
Op onze eigen wijze, dat wel.
Die is al gek genoeg.

Maar soms is dat 'normale' helemaal niet zo gewoon...
Soms doet iemand meer dan iedereen van hem verwacht.
Soms presteert iemand ver boven het niveau dat hij ooit heeft laten zien.
Soms zet iemand zijn eigen leven in de waagschaal om dat van iemand anders te beschermen.
Dat is verre van normaal...
Daar is moed voor nodig.

Moed uit zich in daden.
Het gevolg van in split-second gemaakte keuzes...
...onder de soms extreme omstandigheden die je in je leven meemaakt.

Ik ben ervan overtuigd dat er een stukje moed in ons allemaal zit.
Een stukje, dat op de meest cruciale momenten in je leven naar boven komt.
Een soort oer-mechanisme dat je drijft tot acties die groter zijn dan jezelf.
Hoe klein die actie aanvankelijk ook lijkt...
Het effect is groots.
En maakt je groter dan jezelf.

Dat brengt mij bij de vier mannen waarvoor we hier zijn vandaag.
Zij bevonden zich op missie, samen met hun collega's, in zeer gevaarlijke en complexe situaties.
Situaties die zonder hun daden, heel anders waren afgelopen.
Situaties, waarin zij lieten zien wat moed betekent.
Destijds, oer-Nederlands gezien, voor hen 'gewoon normaal'.
Maar volgens hun collega's was het dat niet.
Verre van zelfs.

Het is mij een eer om deze mannen vandaag, in uw gezelschap, een dapperheidsonderscheiding uit te reiken.

Een onderscheiding, die symbool staat voor de waarde van hun moed... En voor hun daden, die allesbepalend waren voor henzelf en anderen.¹

Paradecommandant, wilt u de decorandi uit laten treden.

<<<< Decorandi treden uit.

<<<< Paradecommandant opent de ban.

<<<< MA Minister van Defensie leest KB voor (gezamenlijk KB voor alle vier de decorandi).

<<<< Paradecommandant sluit de ban.

¹ Spreektijd deel 1: 3.20 min.

Deel 2: decorandus Thomas

Ik begin met oud-marinier der 1e klasse Thomas.

Hij maakte deel uit van onze special operation land task group van de VN-missie MINUSMA in Mali. Een missie die wij pas twee maanden geleden beëindigden en nog vers in ons geheugen ligt.

Ik neem u vier jaar mee terug in de tijd, meer naar het begin van de missie.

Na een overnachting midden in de woestijn maken Thomas en zijn eenheid zich in alle vroegte gereed om door te reizen naar een groep gestrande collega's.

Uitgerekend die ochtend blijkt dat een vijandelijke strijder in een pick up het op hen heeft gemunt.

Het verdachte voertuig verlaat plotseling de weg, draait in naar rechts...

En stevent met ongebruikelijk hoge snelheid op de eenheid af.

Recht op Thomas en zijn collega's.

Thomas kan zich op dat moment niet verschuilen achter zijn eigen voertuig.

Hij is direct blootgesteld aan de dreiging die van de pick up uitgaat.

De signalen wijzen op een zelfmoordaanslag.

Hij aarzelt daarom geen moment...

Pakt zijn wapen...

En terwijl hij achteruit loopt om dekking te zoeken...

Vuurt hij gericht op de geblindeerde ramen van de snel naderende auto.

Op ongeveer 25 meter voor hem ontploft het voertuig.

Door de immense kracht die daarvan uitgaat, worden Thomas en zijn collega's omver geblazen.

Wat overbleef van de auto wordt met geweld de lucht in geslingerd en verwondt één collega.

Thomas krabbelt overeind, bekommert zich niet om zichzelf en helpt meteen zijn gewonde collega.

Daarna rent hij naar zijn voertuig en kruipt achter het boordwapen.

Hij weet: een aanslag als deze komt zelden alleen.

Maar gelukkig bleef het die dag bij die ene.

Een pick up met, zo blijkt achteraf, ongeveer 100 kilo springstof aan boord.

U kunt zich voorstellen wat een enorme explosie dat moet zijn geweest.

Laat staan wat er moet zijn gebeurd als de pick up dichterbij Thomas en zijn mannen zou zijn ontploft.

De situatie was moeilijk in te schatten.

Gebruik je je wapen wel, of toch niet?

Een lastige keuze die je binnen enkele seconden moet maken, recht in de baan van de zelfmoordterrorist.

Thomas koos.

En zorgde ervoor dat de levens van zijn collega's en hemzelf gespaard bleven.

En dat de eenheid later die dag hun collega's verderop kon helpen.

Volgens plan.

Het heeft Zijne Majesteit de Koning behaagd om Thomas voor zijn moedig en beleidvol optreden te onderscheiden met het Kruis van Verdienste.

Ik speld deze heel graag en vol trots op.²

<<<< *Opspelden KVV*

Deel 3: decorandi Arjen en Harm

Vanuit het Afrikaanse Mali breng ik u naar het zuiden van Afghanistan, naar het jaar 2007.

Voor mij staan sergeant-majoor Harm en sergeant der eerste klasse Arjen.

Beiden maakten deel uit van de Task Force Uruzgan.

Harm en Arjen krijgen gedurende hun uitzending vaak te maken met zwaar vuur.

Maar zo heftig als toen, die ochtend in september 2007...

² Spreektijd deel 2: 3 min.

Dat was voor iedereen vooraf ondenkbaar.

De eenheid is op dat moment onderweg naar een vooruitgeschoven basis.
Dwars door een gebied waar de vijand zich mogelijk schuilhoudt.
Absolute alertheid is daarom geboden.
Arjen loopt met zijn groep een patrouille, ten oosten van de weg.
En Harm geeft al rijdend leiding aan de groep voertuigen die zich over de weg zelf verplaatst.
De eerste kilometer verloopt voorspoedig.

Maar al gauw ziet de eenheid meer en meer vrouwen en kinderen lopen in de richting waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen...
...een voorbode voor dreigend onheil.
Niet veel later opent de vijand dan ook het vuur op de patrouillerende groepen.

Het gevecht barst in alle hevigheid los.
En het zicht is beperkt, vanwege de volgroeide maisvelden en hoge gewassen.
Ze komen erachter dat de vijand zich op zeer korte afstand voor hen bevindt...
Zo'n 25 meter.
De spanning loopt op.
En omdat de leiding in de groep van Arjen niet meer in staat is sturing te geven, neemt Arjen de leiding over.
Hij weet zijn groep sprongsgewijs terug te trekken tot ze een klein en laag muurtje bereiken.
Gebukt vanachter dat muurtje, terwijl het vuur onverminderd doorgaat, controleert Arjen hoe zijn mannen ervoor staan.

Ondertussen beseffen ook de collega's in de voertuigen hoe benard de situatie voor de groepen is.
De inslagen zijn op de radio hoorbaar...
De stofwolken in het voorterrein zichtbaar.

Harm gaat met zijn voertuig voorwaarts om polshoogte te nemen.
Er is overzicht nodig in deze onoverzichtelijke situatie.
En de groepen kunnen elke vorm van ondersteuning goed gebruiken.
Hij neemt een strategische positie in, twintig minuten lang, midden in de vuurlinie.
Het boordwapen van zijn voertuig wordt meerdere malen intensief gebruikt.
Om tussendoor geen pauzes te laten vallen, komt Harm zelf bovenluiks om met zijn persoonlijk wapen te vuren in de tijd dat het boordwapen herladen wordt.
De hete hulzen belanden in zijn nek.

Harms voertuig neemt de grootste druk voor de groepen weg en speelt daarmee, in het zwaartepunt van de strijd, een cruciale rol.
Dankzij de steun van Harm, kan Arjen zijn groep terug leiden naar de rest van het peloton.
Er vallen die dag geen gewonden, ...geen enkel slachtoffer aan eigen zijde.
Uit de schaduw aan de voertuigen blijkt echter hoezeer de eenheid door het oog van de naald is gekropen.

Dankzij het beheerste optreden van Arjen en Harm werd de vijand teruggedrongen.
Maar belangrijker nog: deze mannen namen de juiste besluiten, toen de nood het hoogst was.
Arjen in de rol die hem vooraf niet was toebedeeld, maar hem uiteindelijk perfect paste.
Harm vanwege zijn leiderschap en door een groot persoonlijk risico te nemen.

Daarom heeft het Zijne Majesteit de Koning behaagd Harm en Arjen, voor hun moedig en beleidvol optreden, het Bronzen Kruis toe te kennen.

En ik ga ze met plezier en trots opspelden.³

<<<< *Opspelden BK*

Deel 4: decorandus Jeroen en afsluiting ceremonie

³ Spreektijd deel 3: 4 min.

Ik blijf in Afghanistan, maar ga nu als laatste met u twee jaar vooruit in de tijd, naar het jaar 2009.
De periode waarin sergeant der eerste klasse Jeroen, nu buiten dienst, als forward air controller was toegevoegd aan rotatie 2 van de Task Force 55.
In zijn rol als forward air controller coördineerde hij de luchtsteun die zijn eenheid nodig had bij de gevechten op de grond.

“In the middle of nowhere, ben ik niet.
Maar ik kan het zien, vanaf hier.”
Dit zijn de eerste regels van een gedicht dat Jeroen zelf heeft geschreven.
Ik citeer hem, omdat zijn woorden het belang onderstrepen van onzichtbare zichtbaarheid in de strijd tussen leven en dood.

Eigenlijk is Jeroen uitgezonden als junior.
Maar door omstandigheden vervult hij in meerdere situaties de rol van eerste man aan de radio.

Dat gebeurt onder andere in september 2009, als zijn eenheid ineens zwaar onder vuur komt te liggen.
Jeroens eenheid zit verspreid in een onoverzichtelijk terrein, omklemd tussen bergketens.
De vijand vuurt heel gericht.
Ze lijkt precies te weten waar Jeroen en zijn collega's zich schuil houden.

Binnen korte tijd slaan enkele mortiergranaten in op slechts 100 meter van één groep.
Ze kunnen geen kant op.
Luchtsteun is hun enige uitweg.
En Jeroen beseft maar al te goed dat zijn collega's van hem en de vliegers in de lucht afhankelijk zijn.
Door de glooiingen in het terrein kan hij echter niet zien waar al zijn collega's zich bevinden.
Hij moet naar posities waar hij het kan overzien.
Zichtbaar en dan weer onzichtbaar voor de vijand.
Meerdere keren wordt er op hem gevraagd.

Met het complete plaatje nu in zijn hoofd, kan hij de Nederlandse Apaches aanwijzingen geven hoe ze zijn collega's zo goed mogelijk kunnen helpen in het gevecht.
...En later ook zorgen dat zijn collega's op zoek kunnen gaan naar hun dierbare collega Kevin van de Rijdt, die op dat moment vermist is.
Jeroens samenwerking met de Apache-vliegers was voor het slagen van dit cruciale moment bepalend.

Ik citeer:
“En nee, de oorlog haal je niet uit de man, jammer dan.
Voor één ding is het altijd goed.
Aan beide zijden van de linie: brotherhood.”
Dit schreef Jeroen aan zijn vriend in de Apache.
Omdat zij samen, als onlosmakelijk verbonden twee-eenheid, tot het uiterste zijn gegaan om de eenheid te redden.

Opzettelijk de vijand op hem laten vuren, is wat Jeroen ook in een andere operatie heeft gedaan.
Tijdens een beschieting in rotsachtig gebied in november 2009 blijft het voor zijn eenheid lastig om te zien waar de linies van de vijand zich nu precies bevinden.
Daarom verlaat hij, samen met een collega, zijn veilige positie.
Samen komen zij boven op een bergkam.
Hard en onvoorspelbaar rennen zij heen en weer, om de vele kogels te ontwijken.
Het plan werkt: ...de vijand hapt toe.
En nu ze diens posities kennen, kunnen zijn collega's de vijand met succes verslaan.

U kunt zich misschien voorstellen dat achteraf niet iedereen even gelukkig was met Jeroens grote opofferingsvermogen...
Hij is een collega, maar bovenal een vriend, die niemand zo had willen verliezen.

Op papier is Jeroen nog altijd junior, maar in de praktijk vervult hij wederom een hoofdrol tijdens een meerdaagse operatie in november 2009.
Hij is dagen achter elkaar non-stop in touw om in zijn eentje alle luchtsteun te coördineren.
De druk is hoog.
Het werk intensief.
Geen enkel moment mag hij de aandacht verliezen.
De veiligheid van de eenheid ligt in zijn handen.
En die gaat voor Jeroen op dat moment voor zijn eigen belang en welzijn.
De opdracht moet slagen.
Iedereen moet weer mee naar huis.
En dat lukt.

In drie operaties bleek Jeroen van levensbelang voor zijn collega's.
In de voorste linies van het gevecht, veelal binnen schootsafstand van de vijand.

Om af te ronden, gebruik ik graag nog eenmaal zijn eigen woorden:

“Buiten het harde licht van schijnwerpers schuil ik in de schaduw.”

Zijn moed brengt hem vandaag echter hier bij ons.
Uit de schaduw, in de schijnwerpers van het daglicht.

Om die reden heeft het Zijne Majesteit de Koning behaagd om Jeroen voor zijn moedig en beleidvol optreden te onderscheiden met het Bronzen Kruis. Jeroen, het is zo meer dan verdiend.
Ik ga 'm met liefde opspelden.

<<<< *Opspelden BK*

Dames en heren,

De daden van deze vier mannen waren tekenend voor de afloop van enkele uitzonderlijke momenten in de geschiedenis van onze krijgsmacht.
Dat maakt mij, hun collega's en zeker ook u allen hier vandaag zeer dankbaar en trots.

Moed is niet 'gewoon normaal'.
Moed is de meest krachtige uitkomst vanuit het diepste van ieder mens.
En moed is waarmee wij het verschil maken in de meest dreigende situaties, waar ook ter wereld.

Laten we dat ons vandaag weer eens realiseren!
Fijn dat u er allemaal bij was.

Paradecommandant, wilt u de decorandi laten intreden.

<<<< *Decorandi treden in.*

Paradecommandant, wilt u het Wilhelmus laten spelen. ⁴

⁴ Spreektijd deel 4: 6 min. Totaal: 16.20 minuten.